

Bloque 1
Unidade Didáctica 2

ORIXE E NATUREZA DO SER HUMANO

1.- INTRODUCCIÓN

A antropoloxía é a ciencia social que estuda o SH de maneira integral, integrando a súa pluridimensionalidade.

A antropoloxía parte de dous principios:

- **PRINCIPIO DE DIVERSIDADE CULTURAL:** ningunha cultura é superior a outra. A diversidade cultural é riqueza. Combate o etnocentrismo.
- **PRINCIPIO DE UNIDADE PSÍQUICA:** as capacidades psíquicas de todos os membros da especie son idénticas. As posibles diferencias (excepto enfermidades) son culturais e froito da estimulación. Combate o racismo.

2.- A ORIXE DO SER HUMANO

Durante séculos a orixe do SH débátese entre dúas posicións:

CREACIONISMO	Todas as especies foron creadas por Deus co aspecto e forma que teñen na actualidade. As especies non evolucionan. A evolución non existe. A SH é a especie máis perfecta e a elixida por Deus É unha posición teleolóxica inspirada nas crenzas cristiás
FIXISMO	Non fala de creación pero as especies non evolucionan. Non hai conexión entre as especies.
CARL VON LINNEO	Zoólogo británico que fai unha 1ª clasificación de especies no s.XVIII. Consta relacións evidentes entre as especies.
J.B LAMARCK TRANSFORMISMO	Naturalista francés do s.XIX. Propón a 1ª teoría evolucionista da historia. Propoñía que: - as especies máis simples apareceron por xeración espontánea - todas as especies tenden a mellorar, perfeccionarse e ser máis eficientes para sobrevivir - existen individuos máis eficientes co resto. Estes perpetúan xenericamente estas melloras na especie.

Charles Darwin ou a solución final: a **selección natural**.

En 1859 escribe *A orixe das especies*. Neste libro revolucionario pon de manifesto tres principios:

- Tódalas especies veñen dunha especie anterior.
- Tódalas especies evolucionan.
- A evolución é adaptación ao medio.

Das súas teorías despréndese que:

- Os cambios nas especies prodúcense por azar.
- Non hai nin intencionalidade nin finalismo na evolución.
- A evolución prodúcese por azar.

PROBLEMAS QUE NON RESOLVE:

- Como explicar as características especiais que aparecen en algúns membros da especie (Descoñece as **mutacións xenéticas**).
- Como explicar que eses cambios se transmitan ás xeracións futuras. (Descoñece as **Leis da herdanza de Mendel**).

3.- HOMINIZACIÓN

Proceso biolóxico no que se producen unha serie de modificacións anatómicas e fisiolóxicas que se transmiten xeneticamente e que deron paso á aparición do homo sapiens.

3.1.- BIPEDESTACIÓN

Produce:

- Liberación da man
- Transformación da man:
 - Deda oposta ao resto
 - Posibilidade de facer “a pinza”
 - Mellora da psicomotricidade fina
- Diferenciación/especialización de mans e pes
 - Transformación do pe:
 - Dedos máis curtos que agarran menos pero permiten camiñar mellor- Arqueo das plantas que soporta mellor o peso e da máis equilibrio

- Curvatura da columna vertebral en forma de S que reparte mellor o peso e da equilibrio
- Pelves máis ampla por enriba pero máis estreita e curta na base. Permite manter o peso do tronco e do cranio repartíndoo entre as dúas extremidades inferiores. Isto causará graves problemas no momento do parto.
- Modificación da columna no cranio: permite maior equilibrio para sostelo e desaloxa espazo dentro do cranio que permitirá a encefalización.

POR QUE?

Algúnhas das teorías máis aceptadas din que:

- prodúcese un arrefriamento do planeta que fai escasear as plantas e froitos dos que se alimentaban os homínidos
- prodúcese o descenso das árbores e a vida na sabana (a bipedestación permite mellor vista de lonxe)
- os homínidos convértense en cazadores (precisa da man para caza).

3.2.- ENCEFALIZACIÓN

Aumento da capacidade cranial que permite o crecemento do cerebro. A capa de Córtex que é o cerebro máis moderno, crece e poren medra o número de neuronas e de conexións neurais.

3.3.- ATRASO MADURATIVO DAS CRÍAS

- A pelves máis estreita e curta obriga a adiantar o parto.
- A encefalización obriga a adiantar o parto (desequilibrio entre o volume do encéfalo e do organismo).

Somos unha especie que nace necesariamente prematura e polo tanto as crías nacen moi inmaduras. Iso obriga a alongar moito o período de coidado dos proxenitores co que créanse lazos afectivos que duran toda a vida.

3.4.- APARICIÓN DA LINGUAXE

Non so por teren máis capacidade neural e poder realizar procesos cognitivos máis complexos. Tamén grazas a transformacións físicas: a bipedestación permite:

- a inserción da columna no centro do cranio que permite unha larinxe máis alongada do cranio e independente do sistema dixestivo. Tamén permite unha farinxe vertical que actúa, xunto ca boca, coma caixa de resonancia do son producido.

3.5.- DESCUBRIMENTO DO LUME

- Os alimentos cociñados son máis brandos e de mellor mastigación. A especie deixa de precisar poderosas mandíbulas que sosteñan dentes capaces de arrancar e mastigar carne crúa. As mandíbulas fanse máis pequenas desaloxando tamén espazo dentro do cranio.

- Os alimentos cociñados conservasen máis tempo e en mellores condicións. Tamén permiten unha mellor dixestión, polo que os homínidos estarán mellor alimentados. Maior enerxía que permite alimentar un cerebro en crecemento.

PREGUNTA:

- A maior capacidade cerebral produce a bipedestación e busca a liberación da man?
- Ou ao liberar a man empezan a poder realizar unha serie de actividades que producen a encefalización?

4.- HUMANIZACIÓN

Período que abarca os cambios experimentados polo homo sapiens despois da hominización.

- Aparecen por azar, por ensaio-erro. Non son cambios por instintos
- Transmítense de xeración en xeración por imitación non por transmisión xenética.

4.1.- FABRICACIÓN DE UTENSILIOS

Non é unha actividade exclusivamente humana pero si que está moi perfeccionada na nosa especie e somos capaces de reter na memoria para mellorar (non empezamos de novo ante cada circunstancia).

Require: encefalización + liberación/especialización da man.

4.2.- CONSUMO DE CARNE

A liberación da man e o uso de ferramentas permite maior consumo de carne (proteína de calidade) que axuda á encefalización.

4.3.- CONTROL DO LUME

O lume foi alimento, abrigo e calor. Derredor del organizouse unha vida social que antes non existía: maior tempo xuntos, podíanse ver e recoñecer.

4.4.- ESPIRITUALIDADE

Aparece a espiritualidade ligada á aparición da autoconciencia. Os sapiens enterraban aos seus mortos, tiñan lugares sagrados e facían rituais. Seguramente crían en algunha outra vida máis aló da morte do corpo. Por tanto pensaban que non eran só corpo, que tiñan algunha especie de espírito ou alma.

4.5.- CONDUCTA SEXUAL

- Prodúcese a liberación do estro nas femias o que permite a elección libre da parella e do momento (non está supeditado a unha descarga hormonal).
- O cambio de posición nas relacións sexuais permite ver o rostro da parella:
 - eliximos a quen nos gusta

- crease un vínculo con ela
- queda unido o sexo as mostras de afecto e agarimo.

Do proceso de HUMANIZACIÓN XURDE:

- A APARICIÓN DA LINGUAXE
- A ORGANIZACIÓN SOCIAL COMPLEXA
- OS NEXOS AFECTIVOS PARA TODA A VIDA

Con isto aparecen e consolídanse:

AS FACULTADES COGNITIVAS SUPERIORES

5.- A PARTE SOCIAL DO SH

Cultura: conxunto de crenzas, coñecementos, manifestacións artísticas, leis, costumes, valores, actitudes e hábitos que un SH comparte cun grupo social e que o fai ser parte del.

A cultura é a segunda matriz do SH.

- a primeira é a biolóxica que nos consolida fisicamente
- a segunda é a cultura na que nacemos que nos consolida socialmente.

O SH non existe illado, en abstracto. Somos produto dun tempo e dun espazo. A cultura é a **adaptación ao medio** o que nos permite vivir neste mundo. O proceso de integrarse nunha cultura chámase **socialización**. Os medios socializadores son: a familia, escola, instituto, universidade, grupo de amigos, actividades varias, traballo, libros, internet, mas media, etc

As culturas non son estáticas de feito evolucionan constantemente e interfiren as unhas nas outras. Pero a interculturalidade non significa aniquilación de unha delas. Cada cultura é unha fiestra aberta ao mundo que ofrece un PdV único. Cando unha fiestra pecha nunca máis poderemos ver o mundo dende ise PdV.

Nos séculos XX e XXI o multiculturalismo chegou a case que a tódolos recunchos do planeta. Persoas de distintas culturas compartindo espazo e tempo. Ante a diversidade cultural podemos adoptar diferentes posicións:

ETNOCESTRISMO:

Considera a cultura propia como superior ás demais

Calquera valoración faise dende o PdV da propia

Existe unha liña evolutiva única que coincide ca cultura propia. O resto de culturas responden a un nivel evolutivo inferior

RELATIVISMO:

Non hai un patrón para analizar culturas. De feito non deberíamos facelo.

Cada cultura só ten sentido e pode entenderse dende o interior de esa cultura. Cada cultura é un sistema pechado. Non admite comparación algunha

INTERCULTURALISMO

Defende a comunicación e interacción entre culturas como un medio de enriquecemento

Ningunha cultura é superior nin inferior a outra.

Respectar as culturas non significa dar por válida calquera práctica só por que un grupo concreto a practique.

Existen límites para as prácticas culturais

Son os VALORES UNIVERSAIS do ser humano.